

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 773

van **PIET DE BRUYN**

datum: 15 juni 2017

---

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**

VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Beheersovereenkomsten akker- en weidevogels - Effectiviteitsonderzoek

We beschikken over ruime statistieken wat betreft de bestede budgetten en oppervlakten aan de verschillende types beheersovereenkomsten (<http://www.vilt.be/3044-boeren-krijgen-87-mln-euro-voor-natuurbeheer>) en het aantal deelnemende landbouwers (<http://www.vilt.be/brabantse-boeren-zijn-fanatiekste-plattelandbeheerders>). Maar hoe de beheersovereenkomsten concreet bijdragen aan het herstel van populaties akker- en weidevogels, is niet goed bekend. Na zeven jaar beheersovereenkomsten voor akker- en weidevogels lijkt het hoog tijd dat hierover onderbouwde antwoorden kunnen worden geformuleerd.

Op een recente vraag om uitleg (13 juni 2017) antwoordt de minister hierover: "Aan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is gevraagd om in 2010, 2012, 2013 en 2016 onderzoek te doen naar de effecten van de PDPO-maatregelen. Er wordt ook nog een meting uitgevoerd in 2018. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een specifiek meetnet ontworpen in zestien gebieden waar PDPO-maatregelen werden uitgevoerd, waaronder de beheersovereenkomst akkervogels. Uit dat onderzoek is gebleken dat er lokaal, in gebieden waar veel beheersovereenkomsten gesloten worden, een positief effect is op het aantal soorten broedvogels dat voorkomt in dat gebied. Akkervogels lijken sneller te reageren op maatregelen dan weidevogels".

Een lezing van het bewuste INBO-rapport van 2013 leert dat omwille van de beperkte steekproef, de variatie van de gebieden en methodologische beperkingen, de conclusies genuanceerder zijn. Zo bleek de variatie tussen de onderzochte gebieden zo groot dat de analyses voor elk gebied afzonderlijk moesten worden uitgevoerd. "Door deze variatie", stelt het INBO, "is het moeilijk om algemene conclusies te trekken". Daarnaast wordt gesteld dat "voor enkele soorten wel analyses konden uitgevoerd worden, maar slechts bij een aantal van hen significante effecten van de onderzochte maatregelen naar boven kwamen. De akkervogelmaatregelen bleken in minstens één gebied een positief effect te hebben op veldleeuwerik, Kievit en geelgors; de weidevogelmaatregelen bleken op minstens één locatie positief te zijn voor veldleeuwerik, Kievit, graspieper, grutto en rietzanger, maar ook negatief voor Kievit en gele kwikstaart. De weinige resultaten maken de interpretatie van de analyses moeilijk, maar samenvattend kan gesteld worden dat er geen duidelijk effect naar voren komt van de maatregelen voor akker- en weidevogels."

Op bovenvermelde vraag om uitleg stelt de minister ook dat "aangezien de maatregelen voor akkervogels nog niet zo lang in werking zijn getreden – met elk jaar een groter aantal percelen – het zou kunnen dat het effect zich nog niet volledig heeft doorgezet op

het terrein en dat deze pas binnen enkele jaren tot duidelijke resultaten zullen leiden. Enkele typische akkersoorten, zoals geelgors en veldleeuwerik, lijken alvast lokaal positief beïnvloed te worden door deze maatregelen.”

Deze inschatting werd tevens gemaakt in het betreffende INBO-rapport van 2013. Op dat moment liepen de beheersovereenkomsten inderdaad nog maar drie jaar. Ondertussen werken we met beheersovereenkomsten akkervogels van de tweede generatie (PDPO III), maar blijven de populatietrends voor haast alle akker- en weidevogels weinig rooskleurig.

Het INBO doet in bovenvermeld rapport ook een aanbeveling: “Uit de eerste analyses kwam naar voor dat het ABV-meetnet in zijn huidige vorm maar van beperkte waarde is voor het opvolgen van de effectiviteit van akker- en weidevogelbeheermaatregelen. Om dit te verbeteren zou een tweede meetnet moeten opgestart worden, dat deels overlapt met het ABV-meetnet, maar dat expliciet gericht is op het verklaren van populatietrends in plaats van het monitoren van de algemene trend en toestand van algemene broedvogels in Vlaanderen. Aangezien dit praktisch moeilijk haalbaar was, werd dit niet verder doorgezet.”

In Nederland bestaat wél intussen een dergelijk uitgebreid meetwerk voor agrarische soorten (MAS).

1. Over de voorzichtige conclusie van het INBO-rapport uit 2013: als beheersovereenkomsten in het bijzonder worden afgesloten in nog vogelrijke gebieden met een intrinsiek hoge aantrekkelijkheid voor de doelsoorten, is het dan niet logisch dat het vastgestelde aantal soorten broedvogels er ook hoger is dan elders? Heeft deze methodologie m.a.w. voldoende wetenschappelijke onderbouw (o.b.v. bijvoorbeeld peer review) om significante uitspraken te doen over de effectiviteit van de PDPO-beheersovereenkomsten op de doelsoorten?
2. Kan met de gehanteerde methodologie van broedvogelkartering ook een uitspraak gedaan worden over het reproductiesucces van akkervogelsoorten en de relatie van reproductiecijfers met de beheersovereenkomsten?
3. Zijn de positieve lokale effecten waarvan melding in 2013 op bijvoorbeeld veldleeuwerik en Kievit niet té lokaal en anekdotisch (slechts enkele gebieden uit steekproef) om ze te veralgemenen naar effectiviteitsconclusies voor het geheel aan akkervogelmaatregelen? Kunnen deze lokale bevindingen uit 2013 overigens door het INBO bevestigd worden op basis van de meest recente meting uit 2016?
4. Dekt het huidige onderzoek ook de effecten van beheersovereenkomsten op sterk bedreigde en steeds schaarser wordende akkervogelsoorten als grauwe gors, ringmus en zomertortel?
Zo ja, wat zijn de bevindingen?
Zo neen, hoe worden die effecten op deze cruciale doelsoorten dan gemeten?
5. Hoeveel bedraagt de financiering van het effectiviteitsonderzoek naar soortgerichte PDPO-maatregelen en over welke periode wordt deze besteed?

ANTWOORD

op vraag nr. 773 van 15 juni 2017

van **PIET DE BRUYN**

---

1. In 2010 werd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) vastgesteld dat de Algemene Broedvogel Monitoring niet voldeed om de effecten van beheersovereenkomsten op broedvogels vast te stellen. Daarom werd door het INBO een monitoringssysteem voorgesteld, analoog aan en met dezelfde veldtechnieken van het MAS-systeem dat in Nederland wordt gebruikt. Dergelijke methodiek wordt ook toegepast in andere Europese landen om effecten op biodiversiteit te evalueren. Een eerste nulmeting werd toen ook uitgevoerd.

Om de effectiviteit van de beheersovereenkomsten te evalueren, moet gemonitord worden in landschappelijk en fysisch gelijkaardige gebieden met en zonder beheersovereenkomsten en dit over verscheidene opeenvolgende jaren om seizoensgebonden effecten op en globale populatietrends van de betreffende broedvogelsoorten in de ruimere omgeving mee in beschouwing te kunnen nemen. Daaruit kunnen dan trends berekend worden en een relatie gelegd met de genomen maatregelen. Door trends te vergelijken tussen actiegebieden met (veel) en controlegebieden zonder (weinig) beheersovereenkomsten kunnen de effecten van deze beheersovereenkomsten geëvalueerd worden. Zo blijkt uit de eerste resultaten in de studie van 2013 dat de soortdiversiteit en abundantie van broedvogels op het platteland positief gerelateerd is aan de hoeveelheid landbouwgrond onder weidevogelbeheer in het landschap.
2. Om een correct beeld van het broedsucces te krijgen, moeten nesten individueel opgevolgd worden. Dit houdt in dat om de paar dagen de nesten bezocht worden om de toestand van het nest (aantal eieren, aantal jongen uitgevlogen) te bepalen en vast te stellen waaraan eventueel nestfalen te wijten is (voedseltekort, verstoring, predatie, ...). Dit type van onderzoek is echter zeer arbeidsintensief en moet bovendien over verschillende jaren herhaald worden om seizoensgebonden effecten te kunnen vaststellen en evalueren. Er werd dan ook voor gekozen om bij de gebruikte methode een inschatting te maken op basis van het aantal aanwezige broedparen.
3. Uit het INBO-rapport van 2013 dat een trendevaluatie deed gebaseerd op de monitoringsjaren 2010, 2012 en 2013, bleek dat de beheersovereenkomsten in een aantal gebieden, op een aantal soorten, een positief effect hadden. Een vergelijkbaar positief effect werd ook reeds vastgesteld in andere Europese landen. Belangrijke factoren die het succes mee bepalen, zijn onder meer het landschap waarin de maatregelen genomen worden, de totale oppervlakte en de aard van de maatregelen en de target soorten.

Het INBO heeft in 2016 een nieuwe monitoringscyclus uitgevoerd, die zal herhaald worden in 2018. Hierdoor worden de tijdsreeksen langer zodat meer betrouwbare trends kunnen bepaald worden. In 2016 heeft het INBO alleen een verslag opgemaakt van de waargenomen soorten en aantallen, zonder trendanalyse. Het is voorzien om in 2018 een nieuwe trendanalyse uit te voeren.
4. De methode die het INBO toepast om de effecten van beheersovereenkomsten op broedvogels op te volgen, dekt alle akker- en weidevogels. Voor een aantal soorten zijn de waargenomen aantallen te laag om, met welke onderzoeksmethode ook, een statistisch significante analyse te kunnen uitvoeren in functie van de

beheersovereenkomsten, tenzij men over zeer lange tijdsreeksen zou beschikken. Wel kunnen uiteraard absolute aantallen worden vastgesteld: zo werden voor de ringmus in 2016 26 territoria vastgesteld voor alle gebieden samen, wat hoger is dan de voorgaande jaren. In 2016 waren er enkele waarnemingen van de grauwe gors, maar te weinig om territoria te kunnen vaststellen. De zomertortel werd tot hertoe niet waargenomen in de onderzoeksgebieden.

Ringmus, zomertortel en grauwe gors worden op globalere schaal ook opgevolgd via andere monitoringsprojecten op regionaal niveau, maar deze laten niet toe om een link te leggen met beheersovereenkomsten.

5. In 2010 werd het project 'Impact van PDPO II op biodiversiteit' uitgevoerd voor een bedrag van 67.000 euro.
In de periode 2012-2013 werd het project 'Inschatting van de impact van beheersovereenkomsten op de biodiversiteit in Vlaanderen' uitgevoerd voor een bedrag van 251.000 euro.
In 2016 werd het project 'Structurele monitoring van beheersovereenkomsten' uitgevoerd als deel van de VTE-enveloppe die ter beschikking gesteld wordt aan de VLM. De personeels- en werkingskosten hiervoor werden dus intern gedragen door het INBO. Op basis van de personeelsinzet voor dit project bedroeg de kost 70.000 euro.